

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

Ruysdaelkade 271-d, 1072 AZ Amsterdam, the Netherlands

+31 (0)20 470 84 77, info@lottyvefferfoundation.nl, www.lottyvefferfoundation.nl

Bank NLO6TRIO 0197886914, BIC TRIONL2U, KvK 41205754

Verdwaald op internet (via Baarns Lyceum) kom ik op deze pagina. Met tranen in mijn ogen heb ik gekeken naar het filmpje. In gedachten probeer ik de kinderen/pubers die zij toen waren een hele dikke knuffel te geven. En wat heb ik veel bewondering voor Ernst, die met zoveel liefde en waardigheid over zijn grote zus praat. Dat hij na alle onwaarschijnlijke ellende nog zo in het leven staat. bewijst me dat de Nazi's niet hebben gewonnen. Of, breder gesteld, dat de goede mensen uiteindelijk overwinnen. Maar wel tegen een prijs, die Ernst (mede) heeft moeten betalen.

(Reactie op de PudV-website van Mark, 30 september 2016)

Jaarverslag 2016

Krachtens haar statuten heeft de Stichting Lotty Veffier Foundation ten doel:

- projecten te initiëren en realiseren over historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in het bijzonder, maar niet uitsluitend, op het gebied van de tweede wereldoorlog, Sjoa, genocide en mensenrechten. De stichting stelt zich vooral ten doel persoonlijke verhalen hierover vast te leggen. Deze verhalen worden waar mogelijk geplaatst in hun context en verbonden met het hier en nu, teneinde de gebeurtenissen en ontwikkelingen en hun betekenis voor het heden en de toekomst inzichtelijk te maken voor zowel jongeren als volwassenen.
- het verstrekken van informatie, het produceren van boeken, publicaties, tentoonstellingen, educatief materiaal en websites en verdere ideeën ter verwezenlijking van bovengenoemde doelstelling.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door gebruik te maken van nieuwe mediale mogelijkheden en state-of-the-art vormgeving, en door aan te sluiten bij innovatieve ontwikkelingen.

De stichting beoogt niet het maken van winst.

Bestuurssamenstelling en projectmanagement

De samenstelling van het bestuur bleef in 2016 ongewijzigd.

Het bestuur bestaat uit:

- P.J.F. Witte (voorzitter)
- A.M. van Dalen (secretaris-penningmeester)
- S.W.J.J. Raijmakers (lid)
- A.C.M.F. Verkooijen (lid).

Het bestuur heeft voor de uitvoering van projecten M.C.C. Huffener aangesteld als projectmanager.

Jules Schelvis overleden

Alvorens in te gaan op de activiteiten van de stichting in 2016, memoreren wij het overlijden op 95-jarige leeftijd van Jules Schelvis, overlevende van Sobibor en andere kampen, en een van de hoofdpersonen in onze tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid'. Hij stierf op 3 april.

Hoewel hij niet meer actief wilde zijn en geen interviews meer gaf, was hij in de zomer van 2015 nog wel bereid mee te werken aan onze tentoonstelling met het voorlezen van brieven en kaarten uit kampen en getto's van hemzelf en zijn zus Milly.

Van zijn vele verdiensten noemen wij hier de standaardwerken die hij schreef over vernietigingskamp

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

Sobibor en de oprichting van de Stichting Sobibor. Voor zijn geschiedkundig onderzoek ontving hij in 2008 een eredoctoraat van de Universiteit van Amsterdam.

Werkzaamheden in 2016: uitvoering activiteitenplan

De stichting heeft, over het algemeen met succes, gewerkt aan alle activiteiten genoemd in het Activiteitenplan 2016, dat was opgenomen in het Jaarverslag 2015.

1. *Plaatsing van de tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' in*
 - Bibliotheek Eemland, Amersfoort (7 januari t/m 3 maart)
 - Nova College, Amstelveen (7 maart t/m 16 april)
 - Bibliotheek Gelderland Zuid, Nijmegen (18 april t/m 30 mei)
 - Hervormde Kerk, Loenen aan de Vecht (juni/juli, precieze data nog niet bekend)
 - Nationaal Monument Kamp Vught (2 augustus t/m 11 september)
 - Baarnsch Lyceum, Baarn (14 september t/m 16 oktober).

Al deze plaatsingen werden gerealiseerd. In Loenen aan de Vecht stond de tentoonstelling van 1 juni t/m 31 juli.

2. *Het realiseren van afspraken voor plaatsingen van de tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' in de periode medio oktober t/m december 2016, alsmede in 2017 (van 6 maart t/m 7 mei 2017 ¹staat de tentoonstelling in ieder geval in het CODA Museum ² in Apeldoorn).*

Vanuit Baarn werd de tentoonstelling verhuisd naar het Memory Museum in Nijverdal, waar zij t/m 8 januari 2017 te zien was. De periode tussen 'Nijverdal' en 'Apeldoorn' wordt overbrugd door plaatsing in het Mollerlyceum in Bergen op Zoom. Daar staat de tentoonstelling van 10 januari t/m 5 maart, maar is ze slechts te zien t/m 23 februari 2017 omdat de school dan wegens vakantie wordt gesloten.

3. *'Grand Opening' van de tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' in Bibliotheek Eem[s]land te Amersfoort op 27 januari (Holocaust Memorial Day).*

Aansluitend bij het tentoonstellingsthema 'communicatie' stelde bij deze opening **Natascha van Weezel**, kleinkind van Sjoa-overlevenden, die in de tentoonstelling het verhaal van Jules Schelvis belicht, vragen bij de vrijheid van communicatie op social media. Ze ging in op het fenomeen 'cyberpesten' en de verharding van de sfeer 'online'. Over onderwerpen als vluchtelingen, Zwarte Piet, moslims en Israël wordt niet alleen gedebatteerd, maar er wordt ook flink gescholden. Dat schelden vertoont overeenkomsten met het antisemitisme, dat tot uitsluiting van Joden uit de maatschappij leidde.

Gerard Mensink, hoofd educatie van het Verzetsmuseum Amsterdam, ging in gesprek over 'post, censuur en privacy toen en nu' met Lotty Huffener-Veffer en familie van twee hoofdpersonen uit de tentoonstelling: Tonny Geelhoed, de dochter van verzetsman Nico Peeters, en Ernst Verduin, de broer van Wanda.

Carla Huisman, educatief medewerker van Nationaal Monument Kamp Amersfoort, sprak over verzetsman Bertus de Raaf, die in juni 1944 in kamp Amersfoort gevangen werd gezet en in december van dat jaar in kamp Neuengamme stierf. Op de tentoonstellingswebsite is het verhaal van De Raaf met enkele brieven van hem opgenomen.

De directeur van de bibliotheek, **Erno de Groot**, verrichtte de officiële opening.

1 Wordt t/m 8 juni.

2 In feite museum, bibliotheek en archief. CODA staat voor Cultuur Onder Dak Apeldoorn.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

4. Opening van de tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' in Nova College, Amstelveen, door burgemeester Mirjam van 't Veld op 10 maart.

Bij deze opening vertelde **Rudie Cortissos**, onderduik-'peuter' tijdens de oorlog, tegenwoordig wonend aan de rand van Amstelveen, de geschiedenis van zijn moeder Emmy, die in Sobibor werd vermoord. Aan de tentoonstelling was een banier met dit verhaal, inclusief brieven van Emmy Cortissos, toegevoegd. Cortissos besloot zijn verhaal met een oproep: "Laten verhalen zoals ik verteld heb ook een les zijn. Laten we met z'n allen situaties als Srebrenica, Rwanda, Biafra, IS, Mali, Oekraïne, Boko Haram, Somalië, gevangenen in het Midden-Oosten en Zuid-Amerika, over de hele wereld zien te voorkomen."

Lotty Huffener-Veffe beschreef vervolgens haar tocht langs talloze concentratiekampen.

Beide sprekers werden daarna geïnterviewd door twee studenten van het Nova College (school voor voortgezet algemeen volwassenen onderwijs, oftewel tweede-kans-onderwijs) over holocaustontkenning, antisemitisme nu, en het belang van educatie en het blijven vertellen van persoonlijke verhalen over oorlog en vervolging.

In haar officiële openingstoespraak zei burgemeester **Mirjam van 't Veld** onder meer: "Het is een mooie gedachte om met deze tentoonstelling de verbinding met het heden te leggen. Want meer dan zeventig jaar na de Tweede Wereldoorlog is deze oorlog nog onverminderd actueel. Net als toen is de wereld niet vrij van censuur, is er nog op veel plekken geweld, zitten er nog velen vanwege afkomst, opvattingen of voorkeuren gevangen. En zijn – zoals nu ook zo nadrukkelijk aan de orde is – tallozen op de vlucht en op zoek naar een vrij en veilig bestaan."

Onder het motto 'we moeten ze ontvangen of ze niet meer weggaan en meteen beginnen met integreren' heeft Van 't Veld, daarin onder meer gesteund door de leiding van het Nova College, zich bijzonder ingespannen om in Amstelveen een opvang voor 400 asielzoekers te realiseren, inclusief uitgebreide scholingsfaciliteiten, ook, maar niet uitsluitend, op het gebied van taal. Het Nova College detacheerde leraren om lessen aan de vluchtelingen te geven.

Van 't Veld slaagde er ook in de aanvankelijk huiverige, in Amstelveen vrij grote Joodse gemeenschap bij dit project te betrekken. In reactie op haar initiatief ontving de burgemeester juist op de dag van de opening een doodsbedreiging.

Bij een rondleiding in de tentoonstelling schetste onze secretaris-penningmeester en mede-samensteller van de tentoonstelling Arie van Dalen de burgemeester aan de hand van een van de landkaarten het vluchtelingenbeleid van diverse landen in de aanloop naar en in het begin van de Tweede Wereldoorlog. Hij benadrukte de moedige rol van individuele ambtsdragers, zoals de Portugese consul in Bordeaux en de Spaanse ambassadeur in Hongarije, die in weerwil van het officiële beleid van hun regeringen tienduizenden Joden wisten te redden.

Doordat de vluchtelingenstroom sterk afnam ten gevolge van het restrictieve beleid dat door Nederland en andere EU-landen werd ontwikkeld, werd van de Amstelveens faciliteiten uiteindelijk nauwelijks gebruik gemaakt.

5. Openingsbijeenkomsten bij de tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' in ieder geval in Bibliotheek Gelderland Zuid te Nijmegen, Hervormde Kerk te Loenen aan de Vecht en Baarsch Lyceum te Baarn.

In **Nijmegen** werd de tentoonstelling op 18 april geopend met een bijeenkomst, waarop Ad van Liempt, Arie van Dalen en Harry de Ridder lezingen hielden.

Documentairemaker en schrijver Ad van Liempt, die in de tentoonstelling het verhaal van verzetsman Nico Peeters belicht, vertelde over het oorlogslot van drie vrouwen, onder wie Selma Engel, de enige Nederlandse gevangene die bij de opstand in vernietigingskamp Sobibor wist te ontsnappen.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

Arie van Dalen sprak over het vluchtelingenbeleid voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Vooral de Scandinavische landen, Groot-Britannië, Ierland, Nederland, Zwitserland, de VS en Canada voerden een zeer restrictief toelatingsbeleid jegens Joden, veelal ingegeven door antisemitische tendenzen en/of handelsbelangen. En opvallend genoeg waren juist landen met vriendschapsbanden met Hitler én een sterk-antisemitische geschiedenis, in het bijzonder Spanje en Portugal, veel ruimhartiger. Van Dalen concludeerde dat er, naast duidelijke verschillen, helaas allerlei wrange parallellen zijn tussen toen en nu.

Harry de Ridder sprak namens Amnesty International over de schrijfacties van zijn organisatie. Jaarlijks worden er namens Amnesty-sympathisanten honderdduizenden brieven verstuurd. Hij vroeg bijzondere aandacht voor de blogger en internetactivist Raif Badawi uit Saoedi-Arabië en voor Teodora Del Carmen uit El Salvador, die een miskraam kreeg, maar werd gearresteerd omdat ze haar baby zou hebben vermoord.

In het 'stemhokje' in de tentoonstelling liggen voorbeeldteksten die bezoekers kunnen gebruiken voor een groet of brief aan een gewetensgevangene of mensen zoals Teodora Del Carmen.

In **Loenen aan de Vecht** (gemeente Stichtse Vecht) werd de expositie officieel geopend op 8 juni.

Na een welkomstwoord van Sietze Landmeter namens de Hervormde Gemeente sprak Lotty Huffener-Veffers over de Kindertransporten van 6 en 7 juni 1943 vanuit kamp Vught, waarbij ongeveer 1300 kinderen met één of beide ouders werden afgevoerd naar kamp Westerbork en vervolgens op 8 juni bijna allemaal naar Sobibor, waar zij werden vermoord. Ten minste 1271 kinderen werden de dood ingegaagd.

Bij de opening werd een nieuw onderdeel van de tentoonstelling onthuld: een banier over de Kindertransporten met brieven en kaarten.

Vervolgens vertelde Betty Scholts-Meents de in de tentoonstelling opgenomen geschiedenis van haar vader Max Meents, die op 11 juni 1941, precies veertien dagen na de geboorte van Betty, werd opgepakt en in Mauthausen bezweek. In haar verhaal legt Betty Scholts-Meents de verbinding naar vluchtelingen nu: "Niemand kan ervoor kiezen waar hij of zij geboren wordt. We kunnen wel kiezen hoe we met mensen en omstandigheden omgaan."

Na een muzikaal intermezzo door Michelle, Carlo en Ronald Huffener berichtte de loco-burgemeester en wethouder Cultuur van de gemeente Stichtse Vecht, Pieter de Groene, de opening van de expositie.

In het Baarnsch Lyceum in **Baarn** werd de tentoonstelling op 21 september officieel geopend.

In zijn inleiding benadrukte Peter Mreijen, de drijvende kracht achter de plaatsing in Baarn, docent geschiedenis en maatschappijleer, het belang van het blijven vertellen van persoonlijke verhalen over de oorlog en de vervolging. Hij vertelde over een leerling van het lyceum, Ernst Sillem, die de school volkalkte met anti-Duitse leuzen, tevergeefs naar Engeland probeerde te ontkomen en daarna de kampen Amersfoort, Vught, Natzweiler en Dachau overleefde.

Onze projectmanager Mirjam Huffener ging in op het verhaal van Wanda en Ernst Verduin, die eveneens leerlingen waren van het Baarnsch Lyceum. Ze citeerde een brief van Wanda: " 'k Heb voor het eerst vanochtend echt van Het Baarnsch Lyceum gedroomd en ik verlang er echt naar, hoe komt dat nu, door de lange fietstocht denk ik die was altijd zo fijn, helemaal alleen en de problemen van me waren niet zo erg groot. Ik was zo echt kinderachtig gelukkig alleen omdat het mooi weer was en omdat ik zelf zo echt sterk en haast jongensachtig flink was. Nu ben ik soms wel gelukkig, maar niet meer zonder bijgedachte, dat moet ik maar leren, want zonder geluk kan je niet leven. En gelukkig zijn is het enige wat je zelf kan doen."

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

Onder leiding van Sipke Witteveen van het Landelijk Steunpunt Gast sprekers Westerbork gingen vervolgens leerlingen in gesprek met Ernst Verduin over zijn zus Wanda, hun beider verblijf in Vught, hun transport naar Auschwitz (waar Wanda stierf) en de dodenmars van Ernst naar Buchenwald, waar hij werd bevrijd.

Een muzikaal optreden van Michelle, Carlo en Ronald Huffener was het sluitstuk van deze openingsbijeenkomst.

Vanuit Baarn ging de tentoonstelling naar het Memory Museum in **Nijverdal**, waar de expositie op 11 november officieel werd geopend. Op deze bijeenkomst, geleid door twee vrijwilligers van het museum, Renate Zeevalking en Marianne van Poppel, vertelde Bennie Vlaskamp hoe zijn toevallige vondst in 1994 van twee briefkaarten uit Dachau uiteindelijk tot de tentoonstelling leidde, deed Betty Scholts-Meents opnieuw het verhaal van haar vader, en ging Lotty Huffener-Veffers in op de *Kristallnacht*, die die week 78 jaar eerder plaatsvond, op haar eigen ervaringen in de kampen en op de dodenmars, die voor haar uiteindelijk bevrijding bracht.

Kinderen van groep 8 van de Nijverdalse basisschool De Wingerd presenteerden een werkstuk met foto's en door henzelf getekende postzegels, dat hun beeld van de oorlog en de vervolging uitdrukte.

In Nationaal Monument Kamp **Vught**, dat de tentoonstelling van 2 augustus t/m 11 september huisvestte, stond de tentoonstelling in de hal, in de loop naar de vaste tentoonstelling toe. Onze tentoonstelling werd door de vele bezoekers goed gewaardeerd. Een openingsbijeenkomst was er in Vught niet.

Het verloop van het tentoonstellingsproject tot dusver stemt tot tevredenheid. Vooral in bibliotheken wordt de tentoonstelling door velen bekeken, de website wordt intensief bezocht en er is veel media-aandacht (zie verderop in dit verslag voor meer gedetailleerde informatie). Op scholen blijkt de drempel voor mensen van buitenaf veelal te hoog, maar wordt wel de specifieke doelgroep van leerlingen voortgezet onderwijs heel goed bereikt.

De tentoonstelling beantwoordt goed aan de doelstelling van de stichting om haar projecten betekenis te geven voor het heden, om een verbinding te maken met actuele ontwikkelingen in de wereld.

Bibliotheken en scholen zijn blij met de handvatten die zij met de tentoonstelling en het educatieve materiaal krijgen aangereikt om thema's als radicalisering, racisme, uitsluiting van groepen uit de maatschappij, het belang van communicatie en privacy, censuur en schelden en ander misbruik van social media te bespreken.

Begin 2017 wordt door middel van diepte-interviews met docenten en museum- en bibliotheekmedewerkers een evaluatie gehouden van het educatieve materiaal, met de bedoeling dit te optimaliseren.

Verbindingen met actuele kwesties zijn door sprekers en met interviews en workshops ook steeds uitdrukkelijk gelegd op de openingsbijeenkomsten. Naast hiervoor genoemde onderwerpen is ook het thema 'vluchtelingen en vluchtelingenbeleid' herhaaldelijk aan de orde gesteld. Dit is geen thema in de huidige fysieke tentoonstelling; het won pas na de realisatie daarvan in 2014 sterk aan betekenis. Wel is erover in oktober 2015 een uitvoerige sectie aan de website toegevoegd. Het is de bedoeling bij aanpassingen van de tentoonstelling dit thema in de fysieke tentoonstelling en het educatieve materiaal te integreren. Docenten vinden het van groot belang de vluchtelingenkwestie herkenbaar en beter bespreekbaar te maken.

Bijzonder positief is dat vanuit locaties waar de tentoonstelling stond, is aangegeven dat zij ook in de toekomst activiteiten rond de tentoonstellingsthema's willen organiseren.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

6. Fondsenwerving voor het project 'De verhalen, honderd malen'

Het project 'De verhalen, honderd malen' behelst de realisatie van een documentaire waarin enkele hoogbejaarde Sjoa-overlevenden op een bijzondere en nieuwe manier worden geportretteerd. Ze behoren tot de allerlaatste groep van nog levende ooggetuigen van de Sjoa. Niet hun levensverhaal wordt verteld, maar er wordt getoond hoe zij hun rol spelen als getuige van de oorlog.

In 2015 kende het Nationaal Comité 4 en 5 mei een subsidie van € 25.000 toe om opnames te kunnen maken. Dit vanwege de urgentie gezien de hoge leeftijd van de hoofdpersonen. Tevens kende het Nationaal Comité een garantiesubsidie toe van nogmaals € 25.000, die vrijkomt als voldoende fondsen zijn geworven voor de realisatie van de documentaire, het bijbehorend educatief materiaal en de bijbehorende website.

In overleg met de beoogde uitvoerders van het project heeft onze projectmanager Mirjam Huffener verscheidene opzetten van het project met bijbehorende begrotingen gemaakt. Oorspronkelijk was een benodigd budget van € 108.831 begroot. Vervolgens werd geconstateerd dat meer opnamen nodig waren dan aanvankelijk was voorzien en kwam het benodigde bedrag uit op € 123.956.

In de eerste helft van 2016 werden drie subsidies toegezegd, die in twee gevallen met specifieke voorwaarden gepaard gingen. Het Nationaal Comité zegde nog eens € 10.000 toe – specifiek voor het educatieve deel van het project. Het fonds zegde € 11.950 toe, "vooral" voor educatie (en veel minder dan gevraagd). Het Prins Bernhard Cultuurfonds kende € 12.000 toe.

Het totaal binnengehaalde bedrag kwam daarmee op € 83.950. Het zag ernaar uit dat het daarbij zou blijven. Toen is gekeken of daarmee het project in de soberst denkbare versie zou kunnen worden uitgevoerd. Hierbij zou bijvoorbeeld geen presentatie van, of seminar naar aanleiding van de documentaire plaatsvinden.

Ook de kosten van een sterk versoberd project zouden evenwel de beschikbare € 83.950 overstijgen. De meest minimale begroting beliep € 88.226.

Onze projectmanager heeft daarop besloten nog een ultieme gooi naar extra subsidie te doen en medio december kwam het verheugende bericht dat Stichting Democratie & Media bereid is € 20.000 in het project te steken. Daarmee is nu € 103.950 beschikbaar. Dat is nog altijd minder dan beoogd en gewenst, maar onze projectmanager verwacht dat overleg begin 2017 met de makers van de documentaire en wat daarbij hoort, zal leiden tot een opzet die voldoende tegemoet komt aan de wensen van de Lotty Veffe Foundation, de makers en de subsidiegevers.

7. Realisatie van de documentaire 'De verhalen, honderd malen', alsmede van bijbehorende website met educatief materiaal.

Zoals hiervoor duidelijk zal zijn geworden, heeft deze activiteit vertraging opgelopen. Wel is in 2016 opnieuw een reeks van opnames gemaakt van de hoofdpersonen, zowel bij 'optredens' als getuige van oorlog en vervolging als in hun dagelijks leven.

Tevens is besloten de documentaire te beperken tot twee hoofdpersonen: Lotty Huffener-Veffe en Ernst Verduin. De derde beoogde hoofdpersoon was wijlen Jules Schelvis, die het – na zijn optredens met het Nationaal Symfonisch Kamerorkest in de concertreeks 'Er reed een trein naar Sobibor' – in de loop van 2015 aan energie begon te ontbreken om nog actief te zijn of geïnterviewd te worden.

Medio 2016 spraken onze projectmanager en secretaris-penningmeester met Jan Durk Tuinier van de Stichting Vredeseducatie. Dit contact heeft ertoe geleid dat hij het educatieve deel van het project gaat uitwerken. Tuinier hielp met een memo daarover ook bij de subsidieaanvraag bij Stichting Democratie & Media.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

8. Uitrollen van het project 'De verhalen, honderd malen'; implementatie i.s.m. Landelijk Steunpunt Gast sprekers WOII – heden.

Ook voor dit punt geldt dat het ten gevolge van de moeizame fondsenwerving voor het project nog niet gerealiseerd kon worden.

9. Aanvraag van de Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)-status.

Onze projectmanager vroeg in september bij de Belastingdienst de ANBI-status aan voor onze stichting. De Belastingdienst liet daarop weten dat onze statuten op twee punten niet voldeden aan de vereisten voor de ANBI-status. Uit de statuten moest blijken dat voor bestuurswerkzaamheden geen andere beloning wordt verstrekt dan een vergoeding van onkosten en een niet-bovenmatig vacatiegeld. Ook moest blijken dat bij opheffing van de stichting een eventueel batig saldo besteed wordt ten behoeve van een andere ANBI-instelling met een soortgelijke doelstelling.

De statuten zijn in deze zin aangepast en in november werd aan de Lotty Veffe Foundation de ANBI-status toegekend.

10. Werving van donaties en giften ter dekking van de niet-projectgebonden kosten van de stichting (verzekeringen, kantoorkosten, bankkosten e.d).

Nadat de ANBI-status was toegekend, heeft onze projectmanager in de e-nieuwsbrief van de Lotty Veffe Foundation een oproep gedaan de stichting te steunen met een – vanwege de ANBI-status belastingtechnisch voordelige – donatie. Hierop kwamen in 2016 enkele donaties binnen. Twee exemplaren van het boek 'Post uit de vergetelheid' werden verloot onder de donateurs die zich aanmeldden.

Verdere initiatieven op dit vlak zijn dringend gewenst.

Werkzaamheden in 2016: overige activiteiten

Fondsenwerving vervolg tentoonstellingsproject

Onze projectmanager diende in november en december subsidieverzoeken in bij het VSB-fonds en de Mondriaan Stichting ten behoeve van de financiering van plaatsingen van de tentoonstelling 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' vanaf juni 2017, als de eerder toegekende subsidies voor dit project zijn opgebruikt.

Het VSB-fonds liet weten dat het project binnen zijn doelstelling valt, maar de voorkeur te geven aan andere projecten. De Mondriaan Stichting zei subsidie te willen toekennen, als wij voor eind februari 2017 een aantal van haar vragen over het educatieve deel van het project naar haar tevredenheid beantwoorden.

Duitse versie tentoonstelling

In het najaar liet een medewerker die zich namens de provincie Gelderland intensief bezighoudt met activiteiten om de herinnering aan oorlog en vervolging, en in het bijzonder aan vernietigingskamp Sobibor, levend te houden, weten dat het *Haus der Niederlanden* in Münster geïnteresseerd is in plaatsing van onze tentoonstelling. Deze interesse heeft geleid tot diverse overleggen, waaruit een 'project-ansich' is voortgevloeid. Samenwerkingspartner daarin is, naast 'Münster', het Onderduikmuseum in het Nederlandse Aalten (Gelderland), dat – in de buurt van Doetinchem tegen de grens met Duitsland gelegen – veel Duitse bezoekers trekt.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

Het plan is om de tentoonstelling naar het Duits te vertalen. De vertalingen komen op banieren bij alle tafels. Ook is het de bedoeling een Duitse versie te maken van een deel van de website. Bovendien worden twee tafels toegevoegd.

De eerste nieuwe tafel wordt ook de eerste tafel van de tentoonstelling en heeft het aan de macht komen van Hitler in 1933³ en de vluchtelingenstroom die dan meteen op gang komt als vertrekpunt. Daarmee wordt het thema 'vluchtelingen' aan de tentoonstelling toegevoegd. Op de tafel komen een aantal vluchtelingenverhalen en wordt een vierde hoofdpersoon geïntroduceerd: een Joodse jongeman die uit Duitsland naar Nederland vlucht, waar hij verkering krijgt met een Joodse Nederlandse. Ze hopen naar Brazilië te ontkomen. Van hem zijn zestig brieven bewaard gebleven, van haar dagboeken.

De rest van hun geschiedenis van onderduik en deportatie wordt op de tweede nieuwe tafel, verderop in de tentoonstelling, verteld. Zodoende kan ook de rol van het verzet, in het bijzonder bij de hulp aan onderduikers, worden belicht.

In de eerste helft van 2017 wordt met alle betrokken partijen nader overlegd en worden subsidies geworven, waarbij het Onderduikmuseum Aalten de aanvrager zal zijn. Onze projectmanager zal ten behoeve hiervan offertes aanvragen. De verwachting is dat het geen probleem zal zijn de benodigde gelden binnen te halen.

Met 'Münster' en 'Aalten' zijn ook al afspraken gemaakt over plaatsingsdata. De expositie zal van 30 november 2017 t/m 31 januari 2018 in het *Zentrum für Niederlande-Studien* van de Westfälische Wilhelms-Universität (het Haus der Niederlanden) te zien zijn, met een opening op woensdag 29 november. Begin februari 2018 gaat de Duitse versie van de tentoonstelling naar het Onderduikmuseum in Aalten, waar zij tot eind mei zal staan.

Waarschijnlijk kan de expositie vervolgens in herinneringscentrum Augustaschacht in Osnabrück en mogelijk ook in Bielefeld worden geplaatst. Ook heeft de gemeente Rijssen, Overijssel, belangstelling getoond (waarschijnlijk mondt dit echter uit in een nieuwe plaatsing in het Memory Museum in Nijverdal, gemeente Hellendoorn, Overijssel).

Daarnaast wordt overlegd over plaatsing in het bezoekerscentrum Schoorlse Duinen in Schoorl, Noord-Holland (nabij het monument ter herinnering aan Kamp Schoorl⁴), dat gelegen is in een gebied dat veel Duitse toeristen trekt. De wens om de huidige versie van de expositie al in de zomer van 2017 in Schoorl te plaatsen, is voor ons om uiteenlopende redenen (financiën, vakanties, realiseren 'Duitse' tentoonstelling) niet haalbaar.

De bedoeling is dat voor de zomer van 2017 de financiering van de Duitse versie rond is en dat deze in de periode juli-oktober 2017 gerealiseerd wordt.

Toevoegingen aan tentoonstelling

Aan de tentoonstelling zijn in 2016 twee banieren toegevoegd, één eenmalig, de ander permanent.

Ter gelegenheid van de plaatsing in Amstelveen werd eenmalig een banier toegevoegd over Emmy Cortissos, omdat haar zoon Rudie Cortissos bij de opening een van de sprekers was.

Over de Kindertransporten vanuit Vught werd permanent een banier toegevoegd. Deze werd onthuld bij de opening in Loenen aan de Vecht.

Met het CODA in Apeldoorn, waar de tentoonstelling van 7 maart t/m 7 juni 2017 staat, is afgesproken

³ De huidige eerste tafel, die de hoofdpersonen introduceert, heeft 1940 als uitgangspunt, wat voor een Duits publiek niet logisch is.

⁴ Uit Kamp Schoorl werden in de oorlog bijna 1000 mensen naar Mauthausen gedeporteerd, van wie niemand terugkeerde.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

dat er daar – gefinancierd door CODA – drie tafels en twee of drie banieren aan de tentoonstelling worden toegevoegd over Willem Heijmans, een Apeldoornse militair, die als krijgsgevangene in een viertal krijgsgevangenkampen belandde. De benodigde foto's, teksten en scans van brieven zijn begin 2017 door CODA aangeleverd.

Heijmans wordt in Apeldoorn een vierde 'hoofdpersoon' in de tentoonstelling en zijn verhaal wordt op vergelijkbare wijze als die van de andere hoofdpersonen gepresenteerd: hij wordt in het begin van de expositie geïntroduceerd, komt verderop terug bij de verhalen over de kampen en aan het slot bij die over de bevrijding. Heijmans' geschiedenis is ook op de website geplaatst.

Na afloop van de plaatsing bij het CODA krijgt onze stichting de beschikking over de prints van zijn verhaal (niet de tafels/vitrines zelf) en de banieren.

Aanvullingen op de website

In 2016 is een fors aantal pagina's aan de website *pudv.nl* toegevoegd, met name over de vluchtelingenstromen en het vluchtelingenbeleid in de aanloop naar en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook de lezing die Arie van Dalen over dit laatste in Nijmegen gaf, is op de site geplaatst.

Daarnaast werden verhalen toegevoegd over de Kindertransporten vanuit kamp Vught via Westerbork naar Sobibor, en over onderwijzeres Rie Hakker, die met deze transporten mee moest. Rie Hakker schreef in (smokkel)brieven veel over het lot van de kinderen in Vught.

Bezoekersaantallen tentoonstelling en website

Volgens schattingen van de locatiehouders heeft de tentoonstelling vanaf de eerste plaatsing op 22 oktober 2015 tot eind 2016 bijna 20.000 bezoekers getrokken. In de bibliotheken in Nijmegen en Amersfoort was de belangstelling het grootst. De scholen stelden de tentoonstelling wel voor iedereen open, maar voor mensen van buitenaf blijkt de drempel toch veelal te hoog. Daar staat tegenover dat hier de specifieke doelgroep van leerlingen voortgezet onderwijs juist heel goed bereikt werd. In Loenen aan de Vecht en Nijverdal werd de tentoonstelling bovendien bezocht door klassen van basisscholen (groep 7 en 8). Zij kregen – na een voorbereiding op school – een aangepaste rondleiding, waarin het verhaal van Wanda Verduin centraal stond en aan de gruwelen zoveel mogelijk voorbij werd gegaan.

De website trok circa 14.000 bezoekers, die gemiddeld 7,5 pagina's bekeken (ruim 100.000 'page views'). Hierbij dient te worden aangetekend dat er een overlap is met de bezoekers van de tentoonstelling.

De openingen trokken tussen de 40 en 80 bezoekers per keer.

Mediarespons op de tentoonstelling

De tentoonstelling heeft veel media-aandacht gegenereerd, vooral van lokale en regionale kranten (o.a. De Limburger, Amersfoort Nu, AD Amersfoort, Amstelveen Dichtbij, Gooi- en Eemlander) en tv-stations (RTV Utrecht, N1 uit Nijmegen). Ook verschenen artikelen over de expositie in Trouw en het AD online en was er een radio-interview op RTV Stichtse Vecht.

Als spin-off van het project zijn op de geschiedeniswebsite Historiek drie artikelen verschenen. Van Mirjam Huffener over de ontvangst van bevrijde Joodse kampgevangenen in Zweden en over de Kindertransporten vanuit Vught, en van Arie van Dalen over het vluchtelingenbeleid voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog en nu.

Een bloemlezing uit de media staat op www.pudv.nl: *In de media*.

[stichting] LOTTY VEFFER FOUNDATION

Tentoonstelling en website zijn voorts lovend besproken in het proefschrift over drie oral history projecten waarop Annika Werkman aan Universiteit Utrecht promoveerde: *Preserving and (Re)Presenting: On the Circulation of Dutch WWII Testimonies via New Media in Participatory Memory Projects*.

Het educatieve aspect van de tentoonstelling

In Amstelveen, Nijmegen en Baarn zijn door docenten geschiedenis en maatschappijleer educatieve projecten aan de tentoonstelling verbonden; in Amstelveen en Baarn waren deze school-gebonden, in Nijmegen was de opzet – stadswandelingen die de Nijmeegse geschiedenis aan de tentoonstelling koppelden – voor een breder publiek.

Educatieve projecten waren er voorts op twee basisscholen in Loenen aan de Vecht en één in Nijverdal (groepen 7 en 8).

Begin 2017 wordt het educatieve materiaal dat via onze website wordt aangeboden, geëvalueerd, o.a. door middel van een telefonische diepte-interviews onder leerkrachten en museum- en bibliotheekmedewerkers (van ca. 40 minuten per gesprek). Ook het commentaar van Annika Werkman in voornoemd proefschrift zal in de evaluatie worden meegenomen. Vervolgens zal het educatieve materiaal verder worden ontwikkeld, mede met steun van het Onderduikmuseum Aalten en, naar verwachting, de educatieve afdeling van de Anne Frank Stichting.

Financiën

De **Lotty Veffier Foundation** heeft in 2016 een klein verlies geleden: van € 18,-. Dankzij donaties kan voor 2017 een klein batig saldo worden begroot. Dekking van de stichtingskosten voor de jaren daarna is echter niet gegarandeerd. De stichting heeft een eigen vermogen van ca. € 500,-.

Voor plaatsingen van 'Waarom schrijf je me niet - Post uit de Vergetelheid' vanaf medio 2017 zijn nieuwe fondsen vereist. Zoals eerder in dit verslag aangegeven is daarvoor een aanvraag in behandeling bij de Mondriaan Stichting en wordt gewerkt aan subsidieaanvragen voor de realisatie en plaatsingen van een Duitse versie van de tentoonstelling.

Voor het project '**De verhalen, honderd malen**' is een budget beschikbaar van € 103.950. Begin 2017 zal een plan worden ontwikkeld om het project binnen dit budget te realiseren.